

Oriëntaalse oesterzwammen

Voor de Marokkaanse kustplaats Casablanca heeft TomDavid Architecten een ingenieuze overkapping voor een marktplaats ontworpen. Met zijn ontwerp won het bureau de internationale prijsvraag die hiervoor was uitgeschreven.

Tekst Roel Griffioen

Beeld TomDavid Architecten

Het marktplaats wordt vaak gezien als de ultieme stedelijke plek, misschien omdat verschillende levenssferen elkaar er ontmoeten. De Giekse agora bijvoorbeeld, was de aangewezen plaats voor publieke uitwisseling en politiek debat, maar ook de locatie waar de handel plaatsvond. Dankzij deze dubbele functie is in het modern Grieks zowel het werkwoord voor openbaar spreken als voor winkelen afgeleid van het woord agora. Misschien is het ook de reden dat wij spreken van een metaforische "marktplaats van ideeën".

Iets dergelijks zal de reden zijn geweest van de organisatie [AC-CA] om een internationale ontwerprijprijvraag uit te schrijven voor een marktplaats in Casablanca. De economische en de sociale sfeer komen in de opgave samen; in het ontwerp voor de markt moesten een café, een kiosk, een informatieruimte en een publiek toilet worden geïntegreerd. De belangrijkste opdracht was echter dat het marktplaats duurzaam moest zijn. Misschien past dit ook wel bij het agora-ideaal: de markt is hier de plaats waar door uitwisseling innovatieve ideeën geboren worden.

In het winnende ontwerp van het Nederlandse bureau TomDavid – vernoemd naar de twee partners, Tom van Oordijk en David Baars – is een bijzondere

nadruk gelegd op low-tech oplossingen voor lokale vraagstukken. Grote uitwaaiende daken op ranke kolommen bieden niet alleen beschutting tegen het weer, ze benutten de weersomstandigheden bovendien. Op de daken kan regenwater verzameld worden, dat via de kolommen naar een ondergronds reservoir wordt geleid. Dat water kan gebruikt worden om na de openingsuren dagelijks het plein

Low-tech oplossingen voor lokale vraagstukken

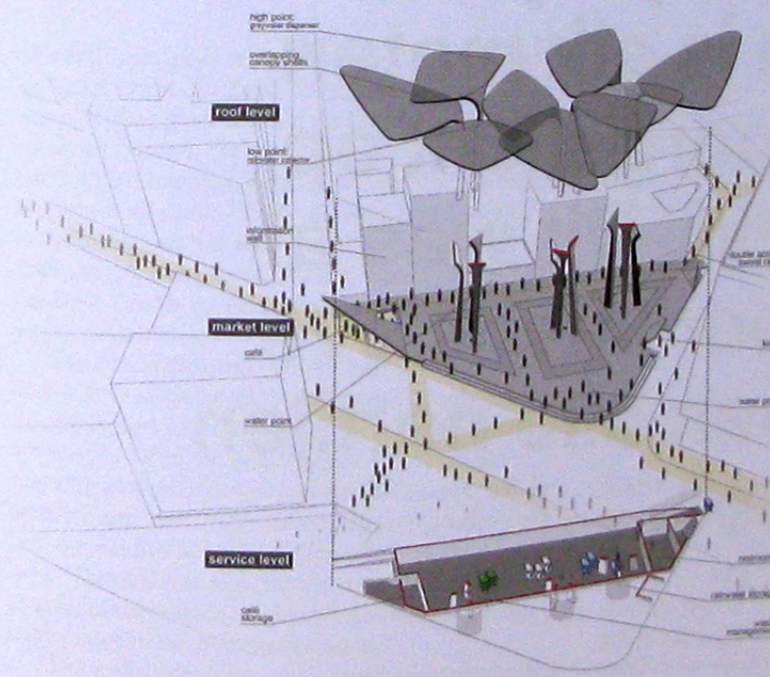
schoon te maken, maar ook om – volgens de berekening van TomDavid – 150 toiletten in de buurt van doorspoelwater te voorzien.

Het water kan ook gebruikt worden voor een natuurlijk koelingssysteem. In dat geval blijft het op het dakoppervlak liggen om daar langzaam in de zon te verdampen. In tijden van extreme hitte wordt zo het plein gekoeld zonder dat er extra energie verbruikt wordt. En zonder dat het geld kost, want de zon gaat in

Marokko inderdaad voor niets op.

De andere functies zijn ingenieus in het ontwerp verwerkt. De blinde muren van de aanpalende bebouwing kunnen dienst doen als informatiewand. Hier kan men ideeën en aankondigingen kwijt. Het café en de kiosk zijn door een soort gevouwen ezelsoren in het plein met de straat verbonden. De sanitaire voorzieningen zijn ondergronds. Daar bevindt zich ook een vanaf het maaiveld onzichtbaar afvalstelsel. Na de markt kunnen de kooplieden hun afval in gaten vegen, waarna het simpelweg in de containers valt.

In vorm doet het gebouw in de verte denken aan de elegante constructies van ingenieursarchitecten als Pier Luigi Nervi en Felix Candela, of aan het sensuele modernisme van de recent overleden Oscar Niemeyer. Evidenter is echter de referentie naar natuurlijke vormen, hoewel niet duidelijk wordt verwezen naar een specifiek voorbeeld. Bootszen de daken grote oesterzwammen na, of hebben de architecten gekeken naar de bladeren op hoge stengels van de rabarberplant? Natuurlijk doet dat er niet echt toe. Belangrijker is voor TomDavid waarschijnlijk geweest dat de architectuur niet alleen duurzaam is, maar die duurzaamheid ook via een vormtaal aan een lekenpubliek communiceert.

Boven en rechts Impressies van de door TomDavid Architecten ontworpen overkapping voor een marktplaats in Casablanca

Links Exploded view van het marktplaats, inclusief ondergronds voorzieningsniveau